

БИЛ ЛИ Е БОГ ТИЙНЕЙДЖЪР
Джордж Вандеман

Was God Ever a Teenager?
George Vandeman
Copyright © 1992 by
Pacific Press Publishing Association

Освен ако изрично не се упоменава, всички цитати от Писанието са от Нова международна версия.

Всички права запазени. Някоя част от тази книга не може да бъде издавана в каквато и да е форма без писменото съгласие на издателите.

Бил ли е Бог тийнейджър
Джордж Вангеман

Преведе от английски: Христомира Йорганова
Редактор: Елена Панчева
Компютърен дизайн: Издателство „Нов живот“

ISBN 954-719-077-6

СЪДЪРЖАНИЕ

Наказване с думи	4
Родители, които показват.....	14
Родители, които оставят спомени.....	24
Бил ли е Бог тийнейджър	34

Наказване с думи

Днес чуваме много неща относно силите в нашия свят, които разделят семействата на части. Домове, изглеждащи щастливи, са обсадени от злините на порнографията, наркотиците, безразборността, насилието на гангстери, постоянното гледане на телевизия списъкът продължава. Вярно е, разбира се, че понякога подобни неща заплашват децата ни. Сигурен съм обаче, че сме пренебрегнали главния виновник. Семействата се нанаяват и разпадат преди всичко от нещо, което никога не изпъква на преден план. Казано накратко думите, които изричаме.

Известно е, че децата преди всичко имат нужда да израснат в едно безопасно общество. Но това, което не осъзнаваме, докато най-накрая не стане твърде късно, е до каква степен думите ни могат да създадат или да разрушат тази безопасност. Това, което изричаме, може или да съгради, или да разруши чувството за собствено достойнство у детето.

Децата, разбира се, може да се държат вбесяващо. Но твърде често в критични моменти и ние изричаме неща, които в действителност не искаме да кажем. Възможно е да забравим за тези думи, след като отмине бурята на гнева, но хапливите забележки може да се врежат в младия ум, като оставят дълготраен белег. Думите, изречени в условията на интимна домашна атмосфера, по-късно могат да експлодират в противопоставящо се, бунтовно поведение.

Антония Ван Дер Меер събра и анализира наскоро някои от вредните заявления, които родителите правят пред децата си¹. Да разгледаме някои специални забележки,

които е необходимо да избягваме, и да се опитаме да намерим алтернатива. Ето една от най-честите: „Защо не можеш да си като сестра си!“

Да кажем, че Сали винаги си прави домашната работа, без да ѝ казват, а заедно с това свършва навреме и домашните си задължения. Но на брат ѝ Джоуи трябва да му се напомня непрекъснато. Така че съвсем естествено го навикваме, като изтъкваме колко по-добре се справя сестра му Сали.

Проблемът е, че всичко това само кара Джоуи да пожелае тази сестра, този чудесен пример, да изчезне. Децата започват да се засягат от този, с когото биват сравнявани неодобрително. Детските психолози казват, че сравняването повишава естественото съперничество между децата в едно семейство.

„Защо не можеш да си малко по-..., като“ подобни заявления не са добра идея, независимо с кого сравняваме детето. Може да си набележим някое чисто, спретнато, вежливо дете в махалата, което изглежда свършено възпитано и непостижим образец за малкия Фреди или Кристи. Само да можеше, само да беше възможно нашето момче или момиче да бъдат така сръчни. Понякога тези мисли идват твърде често, но е много нечестно да продължаваме да ги изразяваме пред децата си. На първо място онова хубаво момченце или момиченце може да е способно и у дома си. Но по-важно е, че нашите заявления засягат собственото ни дете.

Децата твърде често не улавят разликата между това, което правят, и това, което вършат. Вестта, която улавят от „Защо не можеш малко повече да приличаш на този и този?“ е, че ти искаш те да бъдат някой друг. А те не могат да направят това. За тях е необходимо да разберат, че ги приемаме като личности, дори поведението им понякога да е неподходящо.

И така вместо да ги сравнявате, направете следното: уточнете това, което в действителност искате да извърши детето ви. Кажете му какво очаквате. Вместо да казвате: „Защо не можеш да си като Ласи? Стаята ѝ винаги е безупречна“, кажете: „Искам да отделяш повече време за почистване на стаята си“. Вместо да мърморите колко подобри са обноските на децата на Джоунс, кажете: „Искам да си по-внимателен на масата“. Постоянно се съсредоточавайте върху поведението, което желаете да промените. Уточнявайте се. Обяснете: „След обяд изчакай, докато получиш извинение за това, че ще напуснеш масата.“ Конкретните указания са сто пъти по-добри, отколкото някаква засягаща тирада относно това колко бели правят децата на вечеря.

Някой може да си помисли: „Но децата никога не слушат, когато им говоря мило. Това въобще не действа“. Ако това е така, тогава се препоръчва една система от възнаграждения и наказания, нещо, което да подсили указанията ви. Простото повишаване на глас не е разрешение на проблема.

Ето един друг вид заявление, атакуващо това, което детето е. Понякога казваме на децата: „На мама умникът, този тест въобще не трябва да ти се опре“. Или: „Ти изпъкваш над всички, със сигурност ще се сприятелиш лесно в новото училище“. Всеки етикет, който поставяме на детето, ще го ограничи, дори да изглежда позитивен. Детето се чувства излято в една форма, съобразно която трябва и да се държи. Момичето или момчето с етикет „на мама умникът“ може да изпитва напрежение от това да не се провали някога в училище.

Много по-добре е просто да насърчим талантите, които виждаме у децата си, без да ги заклеяваме с определена идентичност. Например изказването: „Ти си великолепен! Знам, че можеш да го направиш“ е по-подкрепящо и по-малко заставащо отколкото: „Ти си мозъкът

на семейството, трябва да си вземеш изпита“. Един прост комплимент за това колко добре изглежда момичето е по-добър, отколкото да се каже: „Ти си най-хубавата; всички момчета ще са твои“.

Най-лошото, което можем да направим, е да залепваме негативни етикети на децата. Те може да се превърнат в самоизпълващи се пророчества. Ако казвате на Джони, че е мързеливо момче, възможно е другия път той да постъпи още по-мързеливо. В крайна сметка вие сте го уверили, че това е една неизменна част от неговия характер. Защо тогава да се опитва да бъде друг? Ако непрекъснато повтаряте на детето, че е глупаво и непокорно или безотговорно, то в крайна сметка ще ви покаже, че сте прав.

Вместо да поставяте етикети, съсредоточете се върху конкретната му постъпка. Защо Джони изглежда мързелив? Това е така, понеже той винаги забравя да изхвърли боклука или защото постоянно отлага да си напише домашните. Съсредоточете се върху поведението, което желаете да промените. Кажете на Джони точно какво искате да направи, и измислете система от награди и наказания, за да подпомогнете молбите си.

И отново нашата цел трябва да бъде това, което детето прави, а не това, което то е. Детето никога не бива да се дефинира чрез лошото си поведение. Трябва да се опитаме да разделим неговото самочувствие, доколкото е възможно, от неприемливото му поведение, а не да ги свързваме.

Има само един етикет, който принадлежи на децата ни и той е просто следният син или дъщеря този, който сме донесли на света, на който сме се обещали в любов и поддръжка, било то за добро или лошо. Това е единственият етикет, който си струва да се даде. А вие знаете, че именно това е и етикетът, с който ни е назвал и нашият небесен Баща.

Чуйте възклицанието на апостол Йоан в първото му

послание: „колко велика е любовта на Отец, с която Той ни е обсипал, да се наричаме деца на Бога! А такива и сме!“ (1Йоаново 3:1).

Това е част от чудесното благовестие, провъзгласявано от апостола. Бог не ни идентифицира чрез лошото ни поведение. Ние не сме просто грешници. Всички, които полагат вярата си в Исус Христос, биват осиновени в божественото семейство. Можем да бъдем наричани синове и дъщери на Бога. Това е начинът, по който Бог Отец гледа на всички, които идват при Него с празни ръце, с вяра. Бог ни приема като Свои деца било то за добро или за лошо.

Със сигурност бихме могли да гледаме на децата си по същия начин. Разбира се, можем и би трябвало да се опитаме да коригираме, наставим и дисциплинираме синовете и дъщерите си, също както и Бог Отец насърчава децата Си да растат, като понякога се налага да ги дисциплинира. Но етикетът, най-важното нещо, нашата идентичност, винаги е „сине мой“, „дъщеря моя“.

А сега нека да преминем към другата поредица заявления, които родителите често пъти отправят. Да предположим, че сме престанали да поставяме етикети на децата си и сме се съсредоточили върху поведението им. Опитваме се да ги дисциплинираме. За нещастие обикновено правим това, когато сме най-ядосани. Позволяваме на някое лошо поведение да се промъкне незабелязано, след което то се влошава, детето продължава да изпробва границите ни, поради което ние не можем да издържим и избухваме. Понеже не сме си отделили време да коригираме детето, приключваме с кръсъци, тъй като сме крайно засегнати. Точно тогава казваме неща като: „Как може да си толкова глупав?“ или „Защо не можеш да се държиш като за възрастта си?“, или „Защо трябва да си такъв мърляч!?“

Подобни заявления изразяват гнева и разочаровани-

ето от неоправданите ни очаквания. За нашите деца те се превръщат в провокации. Всъщност ние ги обиждаме. Ние сме им отмъстили, тъй като са ни опропастили вечерята или са ни изложили пред някой приятел. Чувствителното и податливо дете просто оклюмва пред гнева ни. Силно волевото дете желае да се отбранява дори с още по-лошо поведение. И в двата случая даването на отдушник на гнева ни не учи децата на това, което искаме да ги научим.

Павел имаше един много добър съвет за родителите в шеста глава от книгата Ефесяни. В стих 4 той казва: „Бащи, не предизвиквайте децата си да се гневят, но ги възпитайте в дисциплина и указание от Господа“ (NASB).

Ние провокираме децата си да се гневят, като даваме отпор на гнева си. И така каква е алтернативата? Дисциплина и наставление. Това предполага да ги научим на правилния начин, по който да направят нещо, а не просто да им крещим относно погрешния им начин на действие.

Един от проблемите с гнева е, че той ни съсредоточава върху негативното. Виждаме само лошото поведение, което ни изправя пред стената. Гневът ни прави да използваме тази така опасна дума „винаги“: „Винаги правиш бели на масата“; „Винаги закъсняваш за училище“; „Винаги разплакваш сестра си“. В разочарованието от неоправданите си очаквания най-накрая стигаме дотам, че закрепостяваме детето в грешното му поведение. А колкото по-интензивен е гневът ни, толкова по-надалеч отиваме и казваме на детето онова лошо, което то *винаги* върши. Коригирането и гневът просто не могат да се съчетаят.

Необходимо е да се върнем обратно към истинската дисциплина и наставление. Вместо да продължаваме да акцентираме върху лошото поведение на детето, да наблегнем на това, което ние искаме да бъде направено по правилен начин. Твърде често знаем само онова, което ни се иска нашето момиче или момче да престане да

прави. Не мислим за позитивната черта или за правилното поведение, което искаме да развият.

Вие не искате Джони просто да престане да крещи на сестра си. Вие искате да ѝ говори любезни, насърчителни думи. Желаете да промените лошото поведение. Вместо мързел, желаете домашните задължения да се свършат навреме. Вместо хленчене и оплакване желаете изразяване на благодарност. Съсредоточете вниманието на децата си върху позитивното поведение, което искате да имат.

Вярвам, че Божият народ в старозаветни времена разбра този принцип. В начина, по който се отнасяше към Божия закон, можем да открием принципите, посочващи ни правилното поведение. Чуйте този ценен съвет от книгата Второзаконие: „Заповедите, които ти давам днес, трябва да са в сърцето ти. Внуши ги на децата си. Говори за тях, когато сядаш у дома си и когато ходиш по пътя, когато лягаш и когато ставаш“ (Второзаконие 6:6, 7).

Родителите трябваше да направят Божиите заповеди реални и ясни за децата си. Именно за това трябваше да разговарят по време на вечеря на масата или докато казват „лека нощ“ при леглото на детето. Фокусът не бе върху лошото поведение. На децата на израилтяните им се изтъкваше една позитивна цел, едно позитивно намерение за жвота им. Те знаеха точно какво иска Бог.

Една от главните причини, поради която ние, родителите, говорим отрицателно така често, е следната: опитваме се да накажем с думи. Не ни се иска да станем от този удобен диван и да помогнем на Джони да се държи подходящо, затова започваме да му крещим, докато престане. Не ни се иска да изключим телевизора и да поправим някоя кавга, така че крещим с цяло гърло.

Щеше да ни е от неизмерима помощ, ако помнехме един простичък, но много важен принцип: не използвай думи, за да наказваш. Острите думи са много лош заместител на дисциплината. Децата се нуждаят от ограничения.

Трябва да представим много ясно последиците от лошото поведение: да изпратим детето в стаята му или да му отнемем някоя играчка например. Или пък при по-големите деца: да им отнемем някое право или времето за телевизия. Една система на възнаграждения и наказания се явява от голяма помощ. Проблемът възниква тогава, когато вместо да си отделим време да наблягаме неизменно на правилата, се опитваме да караме по кратката процедура: да наказваме с думи.

Всички вредни заявления, за които говорихме, са част от това каране по кратката процедура. Защо изкрещяваме неща като „Махни се, не мога да те гледам!“ или „Как може да си толкова глупав!?“ Понеже отправяме гнева към погрешното поведение, правим престрелка от думи. Защо позволяваме от устите ни да се изплъзват подобни вредни заявления като „Иска ми се да не бях имала деца“? Защото наистина се опитваме да накажем с думи.

Но не за това Бог ни е дал устата. Думите, които изговаряме, са прозорец към сърцата ни, единственият прозорец, през който могат да погледнат децата ни. Така че Бог ни моли да обърнем специално внимание на всяка една дума, която излиза от устните ни. Едно от заявленията на Павел към Ефесяните представлява отличен съвет за родителите. Аз го имам за златно правило на семейните взаимоотношения: „Не позволявайте никакво нездравово говорене да излиза от устата ви, но само каквото е полезно за назадиване на другите според техните нужди, за да облагодетелства слушателите“ (Ефесяни 4:29).

Думите никога не са били предназначени да нараняват, били са предназначени да наставляват и лекуват.

Какво ще запечатат думите ни в умовете на децата ни, когато те пораснат? Дали ще си спомнят как са били сивани или как са били назидавани? Дали ще си спомнят корегирането и наставляването или гневните думи?

Какво важно наследство оставяме чрез думите, които изговаряме.

Както ви е известно, Исус остави забележително наследство на двамата ученика, които Го срещнаха по пътя към Емаус след възкресението. Той разкри Себе Си на тези двама обезсърчени мъже като Исус, Разпнатия, Който е жив сега от мъртвите. Той им обясни по какъв начин точно старозаветните пророчества относно Месия са се изпълнили. И така надеждата бе събудена още веднъж в сърцата им. После Христос внезапно изчезна. Той си бе заминал отново. Но когато тези двамата се обърнаха назад към опитността си, осъзнаха, че им е било дадено нещо, което ще си остане с тях завинаги. Те си спомняха Исусовите думи. В Лука 24:32 четем: „И се запитаха взаимно: Не горяха ли сърцата ни отвътре, докато разговаряше с нас по пътя и отваряше Писанието пред нас?“

Какъв чудесен спомен имаха тези ученици за своя Господар. Той им бе оставил думи, които направиха сърцата им да загорят с надежда, думи, които имаха силата на откровение, които бяха дошли от сърцето.

Репортер на рубрика във вестник помолил веднъж читателите си да изпратят любимите си любовни писма за колоната му във вестника по случай деня на свети Валентин. Жена на име Глория изпратила писмо, което била получила от Ралф Илион през 1944 г., когато той бил моряк, изпратен в Тихия океан. Той написал следното на Глория:

Скъпа Глория,

Време е да ти се представя. Не сме се срещали, но съм чувал толкова много неща за теб, че трябва да ти призная, че се влюбих в теб. Това признание може да те шокира, тъй като ти не знаеш нищо за

мен, освен казаното ти от другите. Не им вярвай много-много. Наистина не съм лош човек. А чувствата ми към теб няма да се променят, докато съм жив.

Надявам се това да ти направи нужното впечатление и да не ме помислиш за прекалено дързък. Изпрати ми снимка. И моля те, запази любовта ми към теб заключена в сърцето си, за да се отключи само когато те призова за това лично.

И така Ралф се завърнал от Тихия океан и имал възможност да се срещне с Глория лице в лице: едно здраво, чудесно момиченце бебе, неговата скъпоценна дъщеря. И да, те наистина се влюбили.

Сега Глория е жена. Но тя все още съхранява скъпото писмо, което е получила на крехката възраст от три месеца от човека, който никога не я е виждал. Това е един бащин дар на любов, едно трайно наследство, думи, които все още горят в сърцето.

Какви думи ще запомнят децата ви? Нека още сега да се посветим на това да изговаряме само думи, които назидават, а не думи, които разделят. Нека насочим децата си към позитивни цели, към големи очаквания. Нека им оставим наследство на наставление в Господа, Който ни обсипва с любовта Си като Негови възлюбени деца.

1 Антония Ван Дер Меер, *Един по-добър начин да говорим на децата си*, Списание на читателя, февруари 1990, от Редбук, ноември 1989 г.

Родители, които показват

Когато децата ни бяха малки, толкова лесно ги поучавахме. Изглеждаше сякаш приемаха всичко, което им казвахме. Те ни вярваха и ние бяхме готови да им говорим за доброто и злото.

Но когато пораснаха, нещо се случи. Защо вече не слушат? Изглежда сякаш всичко, което им казваме, е от друга планета. Само да можехме отново да ги водим, да ръководим някак стъпките им, както правехме, когато за първи път започнахме заедно.

Късно една нощ един баща получил онова обаждане по телефона, от което родителите се ужасяват най-много, онова, за което винаги се молим да не идва. Обадил се автомагистралният патрул. Превозно средство с четирима тийнейджъри шеметно излязло извън контрол и налетяло в една бариера. Всички пътници били убити. Служителят казал по телефона: „Дъщеря ви може да е една от жертвите“.

И така наложило се този баща да шофира пребледнял до болницата, за да идентифицира тялото на красивата си дъщеря, чийто живот угаснал още в зората си. Както си седял в спешното отделение с глава в ръце, покрусен и шокиран, чул полицай да споменава, че вероятно причина за катастрофата е употребата на алкохол. Били намерени няколко счупени бутилки уиски сред останките от катастрофата измежду обезобразените тела.

Тогав бащата, обезумял от скръб, се изправил вбесен и заплашил да убие този, който е снабдил четиримата млади с алкохола. Той решил да открие виновната партия, каквото и да му струва.

След това вкъщи, сломен от печал и възмущение, отворил чекмеджето, където съхранявал различни напитки. Там намерил бележка с почерка на собствената му мъртва дъщеря и сърцето му подскочило в гърлото. Бележката гласяла: „Татко, взимаме с нас част от твоя хубав алкохол, знам, че няма да имаш нищо против“.

Нашите млади действително се изправят пред много опасности в света днес. И понякога изглежда, че силите, които ги привличат към нездравословен начин на живот, побеждават, понякога изглежда, че сме безсилни да ги запазим безопасно закотвени у дома. Но приятели, няма по-смъртоносна опасност от злото, което позволяваме да се промъкне в домовете ни. Преди да насочим пръст към ужасните неща, случващи се навън на улицата, по-добре да проверим собственото си чекмедже. По-добре да проверим да не би по някакъв начин да оказваме помощ и удобство на врага.

Никъде другаде действията не говорят по-силно от думите, както отвътре стените на собствените ни домове. На младите им е необходимо да видят, както и да чуят, ценностите, които се опитваме да им предадем.

Както знаете, Бенджамин Франклин имал някога проблем, сходен до определена степен с този на съвременните родители. Той се опитвал да поучава съседните фермери относно начин, по който да отглеждат по-добри култури, но те не слушали. Може би си мислели, че неизцелимият експериментатор, който някога се опитвал да си играе със светкавиците, бил от друга планета. Г-н Франклин установил, че когато на полето се посее пластир, обикновено той спомагал нещата да израстват. Но когато казал на другите фермери за това, те го подиграли. И така Бенджамин Франклин сменил темата и не казал нищо повече в това отношение.

На другата пролет той засадил парцел пшеница близо до натоварен път. Първо поставил няколко букви в почвата с пръст, попръскал пластир в тях, а след това засял семето из целия парцел земя. След няколко седмици зелените стъбълца изникнали и минаващите оттам започнали да виждат все по-добре очертаващата се в тревата мостра. Накрая най-високите и най-зелени стъбълца ясно внушавали вестта: „Това беше направено с пластир“. Тези писма се превърнали в ясни зелени послания на полето, които накрая убедили твърдоглавите съседи на Бенджамин Франклин в ползата от използването на пластира.

Как можем да се разберем с упорити тийнейджъри? Как можем да накараме юношите да ни разберат? Като им показваме това, което им казваме. Като им даваме пример.

Вярно е, че когато пораснат, децата не попиват поученията ни със същата готовност, както някога. Те искат да мислят повече сами. Винаги изглежда, че изпробват границите. Но има едно нещо, което ще приемат с голяма готовност, има едно нещо, което винаги ще ги спечели, а именно просто неизменният пример, действията, които подкрепят думите ни.

Може би някои от вас си мислят, че това е твърде безнадежден опит. От никого от нас няма да излезе съвършен пример. Децата ни винаги ще са в състояние да видят някое несъответствие в живота ни. Но ученето чрез пример не е чак толкова трудна задача, колкото изглежда. Можем да бъдем пример с действията си в малките неща.

Първото нещо, което можем да направим, е да установим някакъв позитивен интерес, който да споделим като обща точка с децата си. Необходимо ни е да разкрием някакво поле на действие, което да се превърне в здравословно следване.

През 1840 г. семейство Мюир поставило началото на дълго пътуване из американския континент. Родителите

решили да си вземат цяла година отпуск за целта. Г-н Мюир, който емигрирал в Съединените Щати от Шотландия, бил впечатлен от природните чудеса на тази огромна нова земя. Той бил обзет от особено нетърпение да покаже на малкото си момче Джон съкровищата на природата. Заедно това семейство открило цели мили гъсти девствени гори, широки открити равнини, пълни със сърни и диви бикове, планински върхове, извисяващи се до небето. Всяка вечер при залез слънце семейство Мюир се спирало, бащата приканвал малките си деца да се взират в славните цветове на небето. Той винаги им казвал, че със сигурност това били Божиите дрехи.

Тази година се оказала ос на въртене, около която се преобърнал целият живот на Джон. Той станал един от най-големите естествоизпитатели на Америка. Джон Мюир попил благоговението на баща си към творението. Таткото не само говорел за това, той го показвал на сина си. Те го преживели заедно по време на тази незабравима година.

Ако изглежда, че децата ви не слушат повече това, което им казвате, запитайте се дали сте открили някаква допирна точка. Показали ли сте на този син или дъщеря нещо позитивно, което да преследват, нещо, на което може да се радвате заедно? Без това може да започне да ви се струва, че единственото време, когато влизате в контакт с децата си, е когато се налага да ги дисциплинирате.

Разбира се, дори когато имате допирни точки, ще се налага да ги дисциплинирате. Те все пак правят грешки. Но именно тук ученето чрез пример става критично. Да вземем например гнева. Той изглежда лежи в основата на много проблеми в дома. Децата се разгневяват или отговарят, или чупят нещо, или си го изкарват на другия брат или сестра, или пък се затварят в стаята си. И каква е най-честата ни реакция като родители? Разгневяваме

се, разбира се. Когато те започнат да крещят, на нас ни се иска да закрещим дори по-силно. Ако те избухнат, и ние избухваме веднага . Правим го съвсем естествено.

Самоконтролът е един от най-важните уроци, които детето трябва да научи. Повечето от нас осъзнават това. Проблемът е, че за нас е типично да се опитваме да ги учим на самоконтрол, като избухваме. През цялото време се опитваме да накараме децата си да престанат да се гневят толкова, като се разгневяваме даже повече от тях.

Дуайт, десетгодишно момче от Абилен, Канзас, получавал не веднъж забрани от родителите си да направи номер на братчетата си на Все светии. Той се е държал лошо. Като чул за наказанието, Дуайт се вбесил. Изтичал навън и удрял неуморно по едно дърво, докато накрая юмручетата му започнали да се нараняват и да се окървяват. После се качил в стаята си, хвърлил се на леглото и изплаквал гнева и разочарованието си в продължение на час.

Майката на Дуайт за щастие не се разгневил заедно със сина си. Тя го изчакала да се успокои, а после влязла в стаята му с превръзки и мехлем. Докато нежно превързвала ръцете му, тази майка говорела за безсмислеността на неконтролируемия гняв. Тя цитирала Притчи: „Който управлява духа си, е по-велик от този, който превзема град“ (КJV). Малкият Дуайт бил свикнал да слуша от Писанието. В този дом Библията се четела по три пъти на ден. И този урок достигнал до съзнанието му.

Дуайт пораснал и станал най-известният американски войник Дуайт Д. Айзенхауър. Той поглеждал към този случай като към един от най-ценните моменти в живота си. Спомнял си за този урок дори след като станал президент на Съединените щати. През 1945 г. в Азия имало значителни проблеми. В пет различни случая той получил емоционални съвети от определени съветници, които го подтиквали към военно нападение. Но при всеки случай

той се оттеглял, за да размисли, и сякаш чувал ехо от думите на майка си в Абилен. Той запазил спокойствие.

Майката на Дуайт Айзенхауър учела сина си на самодисциплина, като самата тя я практикувала. Тя се превърнала в онзи най-скъпоценен измежду всички поучения урок: примерът. Тя отказала да посрещне гнева с гняв. Това не означавало, че г-жа Айзенхауър била лесен противник като родител. Далеч не. Тя наказала сина си за лошото поведение, въпреки тирадата му. Но не се присъединила към него в гневния му пристъп, вместо това му показала един по-добър начин и това направило нещата толкова различни.

Да учим на самоконтрол, като не губим себеконтрол това безспорно е едно голямо предизвикателство. Трябва да признаем, че отчаяно се нуждаем от Божията помощ. Единствено духът на Исус Христос може да ни помогне да отвърнем на гнева с мек отговор в собствените ни домове. Само Спасителят в сърцата ни може да ни помогне да последваме съвета, който Яков дава в посланието си: „Всеки трябва да е бърз на слушане, бавен на говорене и бавен да се разгневява, понеже човешкият гняв не донася правдата, която Бог желае“ (Яков 1:19, 20).

Човешкият гняв не води до праведен живот, който Бог желае. Какъв важен принцип за родителите дава Яков! Той казва също: Всеки трябва да е бърз да слуша. Почти всички искаме децата ни да бъдат по-възприемчиви на поучение. Е добре, занете ли най-добрия начин, по който можете да постигнете това? Като станете възприемчиви на поучение самите вие!

Позволете ми да ви разкажа за Дуайт Л. Муди. Този човек спечелил доста слава през миналия век като евангелист, проповядващ евангелието с голяма сила. Но синовете му го помнят с нещо друго: как си останал възприемчив и склонен да приема поучения през целия си

живот.

Муди живял във време, когато бащите често пъти били тирани в собствените си домове. Но той спечелил любовта на синовете си, Уил и Пол, чрез това, че с него лесно можело да се играе, а и честно си признавал слабостите. Ето какво написала снахата на Муди за него: „О, да, той имаше избухлив нрав, но най-трайния спомен на съпруга ми и на Пол за баща им е свързан с това как той не сдържал нервите си пред тях, но след като си легнали, чували тежките му стъпки, той влизал в стаята им и поставял тежката си ръка върху главите им, като казвал: „Искам да ми простите, това не беше начинът, по който Христос поучаваше“.

Какъв красив пример. Толкова е трудно за нас да разберем, че не учим на прощателен дух, като го изискваме, но като молим ние самите за прощение. Ние не поучаваме на смирение с държание на деспоти, а като ставаме слуги.

Приятели, каквито и заплахи да съществуват за семейството във по улиците, бихме могли да ги посрещнем, ако имаме правилните неща в шкафовете си у дома. Дали със сексуалната безразборност се парадират навсякъде? Тогава бъдете сигурни, че практикувате чистота в слово, дело и поведение. Вашият пример е по-важен от всичко по телевизията или на филмовия екран. Дали светът пренебрегва Бог, като разкрива неактуалността на религиозните ценности? Тогава покажете на децата си колко важни са те, недейте само да говорете за тях. Чрез собствените си навици на семейно богослужение и лично посвещение, чрез примера си демонстрирайте какво наистина е важно в живота.

Самият всемогъщ Бог ни поучаваше чрез този метод. Чуйте по какъв начин Йоан описва най-великия Божествен урок: „Ето как Бог показа любовта Си към нас: Той изпра-

ти едничкия Си Син на света, за да можем ние да живеем чрез Него“ (1Йоаново 4:9).

Бог не говореше само. Той показа.

Ние предаваме ценности преди всичко чрез действията си. А както знаете, има една дори по-важна причина за това примерът да е така жизнено необходим у дома: децата ни придобиват представа за това какъв е Бог първо от това, което сме ние. Това е една страшна мисъл, но е истина. А понякога ние представяме погрешно нашия небесен Отец чрез лекомислие.

Едно малко момче в Абърдийн, Шотландия, подобно на много малки момчета навсякъде, не било голям почитател на сушените сини сливи, макар майка му да казвала колко полезни били те за него. Една вечер тя сервирала сушени сливи за десерт и момченцето се възпротивило. То отказало да дояде тези набръчкани черни топки в чинията си.

Майката го умолявала, но момченцето си останало със стиснати устни, със здраво скръстени пред себе си ръце. Накрая в раздражението си тя казала: „Бог ще се разгневи, ако не изядеш тези сливи!“ Но момчето пак отказало и било изпратено да си ляга.

Майката го завила сериозно намръщена и слязла долу. Изведнъж се развилняла свирепа гръмотевична буря. Срещу прозорците засвяткали светкавици, гръмотевични раздирали небето, а дъждът удрял по покрива. Майката се приплъзнала на горния етаж и надзърнала в стаята на момчето в очакване да го види да плаче от страх, завит през глава. Вместо това момчето се било подало през прозореца. Втренчило поглед в яростната буря, то мърморело: „Оле, оле, колко си се раздражил заради моите сливи“.

Усмивваме се на подобни истории, разбира се, на това

смело момченце, любопитно втренчило поглед в това, което според него било едно обидено божество. Но ние, родителите, действително изграждаме у децата си представа за Бога дума след дума, действие след действие, а понякога тази представа не е много добра. Важно е да съзнаваме това, понеже ние показваме на децата си как изглежда един любящ Небесен Родител.

Катрин Маршал си спомня баща си Джон Уд като човека, който я довел при Христос. Когато Катрин била малко момиче този друг Баща, Който управлявал от небето, изглеждал доста страховит. Тя чувала доста неща относно това да си предаде живота на този Бог, но идеята да прекарва всичкото си време в молитва, четене на Библията и говорене за Бога въобще не ѝ се поновила.

Но земният ѝ баща правел това. Тя била сигурна, че той я обича. Когато напреднала в уроците си по пиано достатъчно много, за да може да изпълнява прости химни, татко ѝ понякога ѝ разрешавал да служи като пианист при приемни срещи в църквата. Било много забавно.

Катрин Маршал писала: „Още толкова рано ми се даде чувство за собствено достойнство, признание на моята индивидуалност... Това са видове доверие, които родителите могат да дадат на децата си единствено чрез собствените си действия“.

Именно чрез действията си пастор Джон Уд показал колко достъпен и милостив би могъл да бъде този небесен Баща. Един от любимите разкази на Катрин бил за посещенията на баща ѝ на железопътните райони близо до дома им в Кейсер, западна Вирджиния. Той искал да разговаря с един нов член от църквата си. Пастор Уд сварил човека усилено да работи в една огромна железопътна кабина. Пасторът протегнал ръка да го поздрави, но човекът казал с извинение: „Не мога да се здрависам с вас. Ръцете

ми са прекалено мръсни“.

След по-малко от минута Джон Уд се навел и натрил ръцете си с въгленовите сажди. „Какво ще кажеш сега?“ Той се усмихнал, подавайки равностойна ръка.

Джон Уд не говорел само за Бог на дъщеря си. Той ѝ Го показал. И, обръщайки се назад, Катрин Маршал пише: „Всичко, което Бог възнамеряваше любовта на земния ми баща да бъде, беше тя да е образец на моя небесен Баща и да ми покаже начина, по който да се свържа с Него“.

Моля се всички ние не само да говорим за Бога на децата си, но и да им показваме характера Му. Разбира се, че ще правим грешки. Винаги ще бъдем много несъвършени образци. Но просто самият опит да бъдем пример, самото опитване да отразяваме един любящ небесен Баща всичко това може да преобърне нещата. Нека още сега да се посветим на това да показваме също толкова, колкото и говорим. Можем да правим това, като извличаме благодат и сила от самия Небесен Баща.

Родители, които оставят сломени

По какъв начин детето чува „Обичам те“? По какъв начин вестта прониква в съзнанието му в действителност? Може да се опитваме да кажем това чрез неща. Но нещата може и да излъжат.

Може да се опитваме да го кажем чрез думи. Но дори и думите ни не винаги говорят истината.

Има само едно нещо, което почти никога не лъже. Едно нещо, което можем да дадем на децата си и което казва: „Обичам те!“ по най-добрия начин. И това е наше-то време. Това, което правим с времето си, винаги говори истината.

Преди много години млад мъж застанал на подсъдимата скамейка в един съд, предстояло му съвсем скоро да бъде осъден за престъпление като фалшификатор. Съдията го погледнал отгоре много сурово. Той познавал младежа от дете. Баща му бил известен юрист, чиято книга за закона на кредитите се считала за най-авторитетната в тази област. Съдията запитал ядосано: „Не помниш ли баща си? Този баща, когото посрами?“

„Свършено си го спомням отговорил младият затворник. Винаги, когато отивах при него за някакъв малък съвет, той ме поглеждаше, отклонявайки поглед от бележките си по закона за кредитите и казваше: „Бягай, момче, зает съм“. И така баща ми привърши книгата си, а ето ме мен сега тук.“

Един родител твърде зает за детето си. Това е една много стара история. Но така и не сме открили нов завършек. Днес родителите са по-заети откогато и да било. Често изглежда, че безумно сме заангажирани с какво

ли не освен с дома си. Джеймс МакКлуър, директор на училищното ръководство на гимназиите, пише: „Тук извършваме толкова голяма чистка... Виждаме родители, които искат децата им веднага да влязат в релси. Родителите са уморени. Причината е забързаното общество, в което живеем. Това е един необичаен феномен, който се наблюдава при всички, като запчнем от най-богатите и стигнем дори до най-бедните... Всъщност в действителност се оказва, че все по-голям брой родители очакват от училищата да изпълняват тяхната родителска роля.“

През 1924 г. група майки от Мюнис, Индиана, били замолени да категоризират няколко черти на характера, които искали децата им да развият. Най-отгоре в списъка им имало две качества: вярност спрямо църквата и стриктно послушание. 55 години по-късно, през 1978 г., на група майки били зададени същите въпроси. Подбраната любима черта на характера, преобладаваща при всички, била независимост. Родителите искат децата им да са независими днес. Това има своята позитивна страна, разбира се. Да разчиташ на себе си до определена степен е нещо добро за един човек. Но твърде често независимостта се превръща в евфимизъм за това да бъдеш оставен сам. В един свят, в който повечето родители се прибират у дома изтощени от работа през дългия ден и обикновено семейството се тръшва пред телевизора, за да остане там с часове, като вероятно се разменят само няколко дузина думи за цялата вечер, защо се чудим колко повече „независимост“ могат да понесат децата ни.

В едно есе *Тайм Роджер Розенблат* изразил съжалението си за това, което нарекъл „безразборно раздаване на свобода“ от страна на родителите днес. „Между родителя и детето няма по-голяма преграда от мълчанието. То расте по-бързо и от децата, като изпълва сърцето, после къщата, а след това и историята. Свободата, която децата

търсят, е свобода от мълчанието. Свободата, която им се дава твърде често, е свободата на обречените.“

Това, от което семейството се нуждае повече от всичко друго днес, е нещо много просто: време. Не съществуват бързи процедури за отглеждане на деца, нито бързо влизане в релсите. Не съществува нещо на този свят, което да може да замени капиталовложението на вашето време, на вас самите като родители.

Патрик Уелш, учител в гимназия и автор, наскоро се върнал назад в спомените си за децата, които най-много обичал да среща в класовете си и си задал един въпрос: По какъв начин родителите създават деца, изглеждащи щастливи, които в живота си успяват да достигнат до пълно реализиране на потенциала си? Г-н Уелш решил да разговаря с родителите на отличниците. Той установил, че те били успешни хора, но не дотам погълнати от натрапничавото преследване на успех, че наистина правели жертви за децата си, без обаче постоянно да ги проверяват на всеки балет, хокей, плуване и уроци за изучаване на съвременни езици от почтително разстояние. Родителите на наистина успешните деца били склонни да поддържат хода на домовете си в намалена степен.

Съществува един общ доминиращ фактор, една голяма тайна, която г-н Уелш установил сред тези хора. Той писал: „Те винаги дават на децата си две предимства, които повечето родители днес изглежда нямат желание да дадат: своето време и внимание“.

Време и внимание. Звучи просто, нали? Но тези две мънички думи могат да преобърнат живота ви.

Както ви е известно, в Библията няма кой знае колко точно определено указание за отглеждане на деца. На някои им се иска да имаше повече. Но Писанието наистина ни дава определена перспектива относно семейството, която може да ни помогне да станем успешни като родители.

Чуйте следното от книгата Псалми: „Децата са наследство от Господа, децата са награда от Него“ (Псалом 127:3).

Децата ни са божествен дар, божествено наследство. Какво правите с подаръка от една много значителна личност? Вие го съхранявате. Грижете се добре за него. Държете се като Маное, бащата на еврейския съдия Самсон. Малко преди да се роди Самсон на родителите се явил един ангел, който ги осведомил, че детето им трябва да бъде отгледано като назирей. След като ангелът си заминал, Маное отправил гореща молитва. Съдии 13:8 ни казва: „Маное се помоли на Господа: „О, Господи, умолявам Те, нека Божият мъж, който ни изпрати, да дойде отново да ни научи как да отгледаме момчето, което има да се роди“.

Маное искаше много искрено и сериозно да извърши правилното нещо. Той се нагърби твърде сериозно с отговорността да отгледа това дете по начин, който би се понравил на Бога. А именно това е от най-голямо значение: нашето посвещение при отхранването на детето, да инвестираме себе си в децата. Не много информация е това, от което най-много се нуждаем; нито щателно разглеждане на правилната технология. Не, а просто желание да се отнасяме към децата си като дар от Бога, като наследство, което трябва да бъде много грижливо отхранено.

Откриваме този вид посвещение в забележка, направена от апостол Йоан в третото му послание. Там той пише следното: „Нямам по-голяма радост от тази да чуя, че децата ми ходят в истината“ (3Йоаново 4).

Какво велико мото за родителите днес! Коя е най-голямата ви радост? Каква е най-важната ви мярка за успех? Надявам се да е това, че децата ви ходят в Божията истина. Никой от нас, разбира се, не може да е сигурен, че то ще се случи. Ние не контролираме напълно съдбата на децата си. Дори и родителите на Самсон, въпреки

големите си усилия, не бяха в състояние да възпрат сина си от скитанията му при филистимците. Но от значение е именно следното: да съхраняваме даровете, които Бог е положил в ръцете ни, да работим, да помагаме на децата си да ходят в истината.

И така връщаме се към тези две прости безценни неща: времето и вниманието. Помнете, че инвестицията на времето ни е това, което казва истината. Това е начинът, по който най-добре изразяваме любовта си.

Помислете за момент за най-съкровено пазените от вас самите спомени от детството. Към кои събития поглеждате назад с особено умиление? Любимите ви спомени може би ще си приличат по едно нещо, нещо много просто: времето, прекарано заедно, отдаването на време.

Да започнем да се питаме по какъв начин можем да имаме спомени заедно като семейство. По какъв начин можем да отдаваме времето си?

Ето едно нещо, което можем да правим и което така често е пренебрегвано днес: да четем на децата си. Какво ще кажете да посвещавате определени дни от седмицата, определено време от деня да четете заедно хубави книги?

Чуйте Джим Трилийз, авторитет по отглеждането на деца и автор на „Наръчник за четене на глас“. Той пише: „Наред с прегръщането на детето, четенето на глас е може би най-дълготрайната опитност, която можете да оставите в живота на вашето дете. Ще я вкусвате дълго, след като детето ви порасне.“

Има цяло богатство от вдъхновяващи истории и биографии, с които може да храните децата си. Всички ние се сблъскваме с много негативни такива в света. Дайте на децата си идеали, позитивни образци за следване.

В една статия, озаглавена „Безопасност в разказването на истории от бащата“ Кристофър дьо Винк извикал в паметта си най-ранните си спомени: „Спомням си огромните

му ръце около мен, когато сядах в скута му. Наиситна се чувствах сгушван. Баща ми си играеше и се закачаше със звука на всяка дума. Откритието на звук, който ти харесва, е откритие на един нов език.“

Спомняте ли си за учителя от гимназията Патрик Уелш и проучването му сред семействата на отличниците? Ето още едно нещо, което установил той. Макар много от тийнейджърите да прекарвали много време потопени в една младежка култура, която ги изолира от възрастните, най-впечатлителните деца прекарвали много време в разговори с родителите си и с други възрастни.

Един ден г-н Уелш забелязал една от отличните му ученички да се наслаждава на „Републиката“ от Плато. Той я запитал откъде тази любов у нея към идеите. Момичето отвърнало: „На вечеря обикновено с татко дискутираме върху религията или политиката. Твърде често не сме съгласни един с друг, но това никога не го отегчава. Майка ми е същата, с нея мога да обсъждам най-съкровени неща, без да се почувствам някога неудобно.“

В състояние ли сте да разговаряте с децата си, наистина да разговаряте и това да ви доставя удоволствие? Как прекарвате времето за хранене у дома? Поне едно ядене би трябвало да е щастливо релаксиращо взаимоотношение в семейството. Никаква телевизия, никакво препускане към нещо друго. Повечето от нас няма да имат възможност да обсъждат Платовата „Република“ и това е нещо нормално. От значение е именно това да имаме време за споделяне, през което да създаваме истински контакти, вместо просто един друг да се отминаваме в забързаността си.

Освен тези обичайни почивки през деня, когато встъпвате във взаимодействие един с друг като семейство, може също да си заплануваме особени събития за особени дни. Запитайте се по какъв начин преминават обикновено уикендите ви например. Разминават ли се вашите траек-

тории с тези на децата ви? Когато се ангажирате в една и съща дейност, това сближава ли ви?

Празниците и уикендите са великолепно време за оставяне на спомени. Опитвали ли сте се понякога да планирате прекарването на някой празник по по-различен начин, нещо, което може да се превърне в особена традиция в семейството ви? Създаването на семейни традиции укрепва връзките, създава стабилност в един свят, където повечето ценности изглежда се смята, че идват на късмет.

Възхищавам се на начина, по който една жена от Вирджиния на име Дороти Редфорд създаде семейно честване от едно твърде необещаващо минало. При претърсване на родословието си тя открила в чоуанския държавен съд сметка за продажба, която показвала, че най-ранният ѝ предшественик, Елси Литълджон, заедно с осемте му деца, били продадени като роби на собственика на плантация Самърсет в Северна Каролина. Дороти започнала да се рови из документите от Самърсет и открила навързани имена, които съставлявали продължението на семейството ѝ.

На робите се давали имената на различните им собственици, така че никак не било лесно за Дороти да проследи семейните си линии. Но чрез документите от плантацията тази жена открила корена си измежду Бенетите, Хониблуз, Дискънс и Блантс. И тя решила да събере наново семейството.

През септември 1986 г. Самърсет плейс, който в момента е държавен исторически обект, бе свидетел на едно уникално връщане у дома в историята на Америка. Наследниците на робите, които някога работели в плантацията в Северна Каролина, дошли заедно, за да обединят корените си. Имало концерт от духовни песни, показване на американски танци, както и сценично възпроизвеждане на сватбата на робите. Но ударението в това събитие

било поставено просто върху удоволствието от взаимното откриване, от установяването, че произлизат от едно общо минало.

Една 71-годишна жена обичала да се разхожда сред чудесните кипарисови дървета, засадени от предците ѝ. Тя казвала: „Те са пеели същите духовни песни, каквито пеем и ние: „Скрий се в Исус“ и т.н.“

Обедняването от Самърсет се оказа, разбира се, едно незабравимо събитие. Дороти Редфорд отдели време да остави този спомен, всъщност тя отдели време да създаде цяло едно ново семейство.

Някога апостол Йоан отправи към вярващите един съвет, който мисля, е особено важен за нас като родители. Той каза: „Скъпи деца, да не любим с думи или език, но с действия и наистина“ (1Йоаново 3:18).

По какъв начин изразяваме любовта си наистина? Чрез действия, чрез заангажирането ни, чрез отдаването на време от наша страна.

Когато забележителната учителка Ани Съливан учела за първи път Елън Келър как да прави връзка между предметите и думите, пред сляпото и глухо дете се открил цял един нов свят. Животът на Елън наистина започнал от тази точка. Малко след това момичето се радвало на няколко ранни теменужки, които открило в градината. Елън откъснала няколко и ги занесла на учителката. Мис Съливан се опитала да я целуне, но по това време Елън позволявала единствено на майка си да прави това.

Тогава учителката поставила нежно ръка върху момичето и написала буква по буква в ръката ѝ: „Аз обичам Елън“.

Елън отвърнала чрез спелуване: „Какво е това любов?“

Мис Съливан я притеглила при себе си, поставила ръката на момичето на сърцето си, така че да може да усети

ударите и обозначила: „Тя е тук“.

Елън се озадачила от тези думи. По това време не можела нищо да разбере, освен ако не го докосне. Помирисвайки теменужките в ръката на мис Съливан, тя запитала с езика от знаци: „Любовта сладостта на цветята ли е?“

Мис Съливан обозначила „Не“.

Елън се замислила за малко. Тя усетила топлото пролетно слънце да ги огрява. Струвало ѝ се, че не би могло да има нещо по-красиво от слънцето, което прави всичко да расте. Тя посочила нагоре към него и спелувала: „Това не е любовта?“

И отново мис Съливан обозначила „Не“.

Страшно разочарована, Елън сметнала за много странно нещо това, че нейната учителка не могла да ѝ покаже любовта си.

Няколко дни след това Елън силно се съсредоточавала, като подреждала мъниста по определения начин. И тъкмо тогава мис Съливан спелувала думата „мисля“ по челото ѝ. За момент на момиченцето му просветнало първото ѝ съзнателно схващане на една абстрактна представа. Мисля. Да, това се отнася точно за процеса, който протичаше в момента в главата ѝ.

И изведнъж Елън отгатнала какво е възможно да е любовта и се опитала да го опише. „Любовта не е ли нещо подобно на облаците на небето, преди да се покаже слънцето?“ казала тя буква по буква на учителката си.

Мис Съливан обяснила: „Ти не можеш да докоснеш облаците, но чувстваш дъжда, а също и колко се радват цветята и жадната земя да го получат след един горещ ден. Ти не можеш да пипнеш и любовта, но чувстваш сладостта, която тя излива във всичко. Без любов ти нямаше да си щастлива, нито щеше да ти се играе.“

И Елън разбрала! Думата „любов“, идваща от ръцете на тази възлюбена учителка, оживяла. Както по-късно

Елън Келър могла да го опише: „Красивата истина ми просветна, почувствах, че съществуват невидими линии, прострени между моя дух и духа на другите“.

Елън Келър преодоляла своята дълга и болезнена изолация. Защо? По какъв начин любовта станала реална? Понеже на учителката ѝ се удало да ѝ обясни по един умен начин един ден ли? Вярвам, че това било поради инвестицията на своето време, която Мис Съливан направила, време от живота си за това упорито, своенравно дете, което никой друг не бил в състояние да достигне, именно това направило нещата коренно различни. Търпеливото указание час след час родило в края този красив плод.

Приятели, всеки един от нас се сблъсква с подобно предизвикателство. Трябва да направим любовта твърде реална, много красноречива в домовете си. Децата ни трябва да я сграбчат като някакво откритие. Ако ние не поучаваме на любов, то кой друг?

Но любовта изисква време, любовта не се предава чрез няколко забързани минути между ангажиментите. Любовта отнема много време. А само нашето време може да изговори любовта правдоподобно.

Моля се всеки един от нас да направи това посвещение точно сега да инвестираме времето си, да инвестираме себе си в нашите деца. Нека съхраним скъпо тези дарове от Господа, нека направим всичко по силите ни да им помогнем да ходят в истината.

Бил ли е Бог тийнейджър

Майк е на 14 ... прекрасен ... здрав ... талантлив ... и загубен. Но не е много сигурен, че иска да го открият. През годините родителите на Майк са го научили на всичко, свързано с правилния начин на живот. Те били сигурни, че той ходи на църква всяка седмица. Предупреждавали го за опасността да си „вън в света“.

Но някак религията просто никога не допаднала на Майк. Той не можел да намери мястото на Бог в картината на живота си. Всемогъщият му изглеждал така изцяло отдалечен от всичко, което преживявал в момента. Майк не можел да си представи, че Бог би могъл да разбере един тийнейджър.

И така един ден момчето просто се обърнало и поело по друг път. А родителите му останали като слисани. „Какво повече от това можехме да направим?“ питали те. Изглежда никой нямал отговор.

Светът на тийнейджърите. Той е пълен с действие. Повечето от нас наблюдават от страни. Но опитвали ли сте се някога да си представите какво всъщност преживяват?

Тийнейджърите устремяват живота си напред. Техният свят се завърта и прелива от енергия. Те крачат според звука на собствения си барабан. Пулсът се ускорява.

Но когато опрем до религията, сякаш всичко се забавя.

За тийнейджърите религията може да изглежда твърде далечна. Повърхностно погледнато, всичко, което се отнася за Бог и църквата изглежда в разрез с това, което

те обичат. Те обичат действието. Религията изглежда пасивна. Те са шумни и открити. Религията е тиха и интроспективна. Тийнейджърите казват: „Да, аз мога“. Религията отвръща: „Не, не можеш“.

Това, до определена степен, е впечатлението, което юношите придобиват от религията. За нас би било добре да разберем как изглежда тя през техните очи. Чуйте сега гласовете им и се опитайте да си представите какво има в сърцата им:

„Понякога изглежда толкова смътна и неясна. Не знам. Бог е някъде там горе, а ти си тук долу.“

„В основни линии си мисля, че просто е скучна цялата работа, църквата и разни подобни. Няма от какво толкова да се въодушевиш.“

„Сякаш сте чували всичко и преди, както знаете. Просто повторение, нищо ново.“

„Бог е нещо хубаво, струва ми се, когато имаш проблем. Но във всекидневния живот ... просто никога не си мислиш, че е някъде до теб.“

Тийнейджърите често не успяват да видят връзката между нуждите си и света на религията. Бог просто не пасва там. Дълбоко вътре в себе си много деца може би се чудят: „Бил ли е Бог тийнейджър? Може ли да ме разбере наистина?“

Ние, родителите, сме склонни да описваме Бог като великодушен дядо. В крайна сметка наречен е „Древният по дни“, пътищата Му са от „вечността към вечността“. Обикновено децата ни слушат за действията Му само „през древните времена“. Те чуват гласа Му през стария превод на Библията. Слушат химни, композирани преди

един век.

Чудно ли е тогава, че на тийнейджърите Бог често пъти им изглежда старомоден и недостижим? Сякаш Той просто не обитава настоящия свят.

Със сигурност е вярно, че Бог е „Древният по дни“. Хубаво е и да съхраняваме традициите, почитани през времената. Но трябва да се запитаме, дали това разказва цялата история? Дали наистина е правилна представата ни за стареца в дълга бяла дреха и с дълга бяла брада?

Не сме ли замолени всъщност да се покланяме на живия Бог? Този Бог, Който говори и действа днес? Този Йехова от Писанията действително притежава мъдростта на вековете. Но какво да кажем за енергията на юношите? Не загатва ли думата Всемогъщ, че нашият небесен Баща е безспирно енергичен?

А какво ще кажем за Исус? Можете ли да си Го представите да поучава народа от един каменен стол? Разбира се, че не. Учениците Му едва успяваха да го задържат на едно място. Представете си само какъв ден от живота на Исус трябва да е бил този да изцелява тълпи от болни хора, да се измъква от шпионирането на фарисеите, да прекъсва погребения, да надмогва обладани от демони, да убеждава множествата. Какъв живот на безспирна енергия! И помнете, че Исус ни каза: „Като видите Мене, виждате Отца Ми“.

Тийнейджърите не се интересуват от „стари измислици“. Те не се интересуват от стари химни, нито от еднообразни церемонии. Но те могат да се заинтересуват от живия Бог. Те действително се привързват към онзи Бог, който в момента е изпълнен с енергия, изпълнен с любов.

Бих искал да ви предложа начин, по който бихме могли да направим религията да съответства на юношите ни, начин, по който можем да споделим една жива вяра в един

жив Бог с нашите активни тийнейджъри.

Тинейджерите трябва да имат нещо повече от просто една теоретична религия, при която всяко парченце си идва на мястото, но не отива никъде. На тях им трябва нещо повече от прост набор от правила. Необходимо им е нещо повече от просто една религия „готова конфекция“.

Тийнейджерите се отегчават от теорията, но се въодушевяват от действието. Всичко в тази глава ще се съсредоточи върху тази една дума: активни. Ще проучим три основни елемента при споделяне на вярата си с тийнейджърите: действена вяра, действен Бог и действен отговор. Ще се срещнем и с някои родители и тийнейджъри, които са направили всичко това да работи в техния живот. Ще се наслаждавате на техните истории.

Преди всичко, за да сме успешни при споделяне на вярата с тийнейджърите, трябва да им покажем, че собствената ни вяра е активна. За родителите да „покажат“ при всички случаи ще е по-добре, отколкото да „кажат“. Действията на нашата вяра са по-мощни, отколкото думите на вярата ни. Ако религията е реална, то тя трябва да направи нещо. Тийнейджърите рядко се впечатляват от красивите истини или подробните доктрини. Тях ги привличат действията на любов. Запознайте се с Валери и дъщеря му Шанън чрез разказа им за това, което направило нещата коренно различни при тях.

ВАЛЕРИ: Смятам, че най-добрият и наистина единственият начин, по който може вярата ти да достигне твоите деца, е да я живееш. Ако не си пример за това, което говориш, няма много надежда. Просто трябва да се опиташ да си най-добрият пример по начин, който ти е известен. В много отношения може да се провалиш, но трябва да се стремиш към тази цел.

ШАНЪН: Просто се радвам да имам такава майка, на която наистина мога да се възхищавам. Тя е толкова себеотрицателна и наистина се грижи за хората. Забелязвам това особено в семейството, сякаш тя винаги е готова да купува дрехи и неща за нас, децата, а изглежда, че никога не ще купи нещо за себе си. Тя наистина дава на всички ни. Християнството ѝ просто проблясва от това, което върши. Наистина ти се иска да бъдеш като нея.

Какво чудесно свидетелство за силата на един пример! Заразителната вяра е действена. Но, моля, запомнете, че не се налага тя да прави големи чудеса. Не се налага да сме свършени. Нужно е просто да сме активни. Не победите, които печелим, а самият факт, че се борим дава свидетелството за вярата ни.

Нещо нормално е да споделяме борбите си с нашите тийнейджъри. Когато ни виждат да се молим при изкушение, да претърсваме Писанието за отговор при обръкването ни точно тогава вярата ни е най-реална за тях.

Не се налага да сме на най-горното стъпало на пиедестала, просто трябва да сме на ринга, да се борим. Именно това апостол Павел искаше да запомни младият му ученик Тимотей. В прощалното си писмо до Тимотей, неговия син по вяра, Павел казва: „Подвизах се в доброто войнстване ... Вярата опазих“ (2Тимотей 4:7).

Тийнейджърите биват отблъснати, когато родителите им нямат лична връзка с Бога, а се опитват да ги „обработват“; когато говорят за това, колко изключително е Божието Слово, а не четат Библията си с посвещение; когато обсъждат хубавите моменти от застъпническите молитви в църквата, но рядко търсят Бога насаме.

Вярата, която привлича другите, трябва да бъде свързана с активно търсене на Бога. Това не е нещо, което ни се

спуска в скута ей така в църквата. То става чрез личната ни връзка с Христос. Така че ако тийнейджърите ни видят активно да търсим Христос, ще им се прииска да се присъединят към нас в това търсене.

И така преди всичко тийнейджърите се нуждаят от това да видят родителите си и другите християни с една активна вяра. Второ, необходимо за тийнейджърите е да видят един активен Бог. Нужно им е да видят такъв Бог, Който може да действа за тях.

Псалмите в Писанието са богати на картини на жива вяра в един жив Бог. Те ни показват човека, активно и запалено търсещ един Бог, Който действа. Повечето са били написани от Давид, както знаете, а в Давидовите псалми има една неизменна тема, която ни дава ключа за динамичната му вяра. Чуйте този стих от Псалм 71: „От юношеските си години, о Боже, Ти си ме поучавал и до този ден прогласявам чудесните Ти дела“ (стих 17).

Какво е направило възможно поучаването на Давид като юноша от Бога? Това, че той е виждал Неговите „чудесни дела“. Навсякъде из Псалмите чуваме за „чудесните дела и великите деяния“ на Бога. Давид бе видял нещо много повече от теорията за Бога, доктрината за Бога. Той бе видял Бог в действие и точно това го застави да слуша и да вярва.

Виждат ли нашите тийнейджъри днес Бог в действие? Или просто приемат сведения за Него?

Сигурен съм, че някои родители са разочаровани от неизпълнените си очаквания. Със сигурност биха искали да покажат на децата си, че Бог действа, че Бог е един чуден Помощник. Но срещат трудности да го покажат. Отговорите на молитвите не са автоматични. Така че често пъти е трудно да откροим делата на Бога от цялата мрежа събития в живота ни.

Тогава има няколко неща, които можем да направим, за да очертаем по-ясно образа на един активен Бог. Например бихме могли да ориентираме молитвите си към Божиите обещания в Писанието. Тези обещания ни помагат да се прицелим точно в онзи тип молитви, на които Бог чака с нетърпение да отговори! Те насочват молитвите ни в продуктивна посока.

После бихме могли да съотнесем библейските обещания към конкретните предизвикателства, пред които се изправят нашите тийнейджъри. Труден клас, проблемен съученик, объркващ въпрос тези често срещани проблеми дават възможност на Бога да действа. Тийнейджрите трябва да преживеят практичната помощ, която Бог предлага във всекидневния живот.

Винаги когато се сблъсквате с определен проблем или ви предстои голямо решение като семейство, направите това предмет на обща молитва. И когато Бог отговори, помогнете на тийнейджърите си да осъзнаят благословенията Му в живота ви.

Това е едно от нещата, които Джуди винаги се е опитвала да прави при възпитанието на сина си Ерик.

ДЖУДИ: Мисля, че едно от най-важните неща, които извършихме в опита си да направим реална нашата вяра за децата си, бе да разговаряме открито с тях за нещата, които ставаха в живота ни. Когато нещата се развиваха към добро, разговаряхме за причината за това. Помагахме на децата да виждат по какъв начин работеше Бог.

ЕРИК: Смятам, че всичко това стана реално за мен просто поради това, което моите родители бяха, заради начина, по който постъпваха, по който живееха. Можех да виждам, че Бог беше с нас. Той вършеше неща. Благославяше ни.

ДЖУДИ: Просто да споделяме е толкова важно. Ако Ерик или сестрите му имаха някакви проблеми в клас,

нещо, с което не бяха съгласни, можехме да говорим за това. Искаме децата ни винаги да могат да споделят мненията си, както и чувствата си. Смятам, че при този вид споделяне, а също и като виждаме по какъв начин действа Бог, се оформят истинските морални ценности.

Споделянето е толкова важно. Семейното богослужение би могло да бъде интересно, ако го бяхме превърнали във време за споделяне на повече добри опитности. По принцип това е време за споделяне на информация. Преразглеждаме доктрините и принципите, които тийнейджърите са чували толкова пъти още от деца. Разбира се, че е нужно за децата да познават основните истини на Писанието. Но те се нуждаят даже повече от един друг вид познание, безценното познание на опитността.

Така че споделяйте повече по време на семейното богослужение. Разговаряйте за Божиите благословения и ще откривате все повече благословения, за които да говорите. Съсредоточете се върху отговорите Му на молитвите ви и ще установите как тийнейджърите ви се молят много повече за отговор.

На тийнейджърите им е нужно да виждат много повече активна вяра около себе си, нуждаят се от това да видят един активен Бог при себе си, необходимо им е да отреагират със собствено действие.

Това е последната стъпка в превръщането на религията в нещо реално. За тийнейджърите е необходимо по някакъв начин Божията енергична активност да се пречупи като ехо в собствения им живот. Действието е един естествен отклик спрямо този Бог, Който действа за нас.

Но именно тук обикновено се натъкваме на проблем. Ние, възрастните, очакваме от тийнейджърите си да отговарят на живия, действен Бог точно по същия начин, по който ние сме правили това при обръщането си във

вярата. Виждате ли, спомняме си колко чудесно е било някога. Просто откривахме този чудесен Бог на любовта и направо можехме да се пръснем от вълнение.

Трябваше да изразим радостта и вярата си по някакъв начин. Пеехме евангелски химни с такъв ентузиазъм! Станахме активни участници в църковните служби. Раздавахме брошури. Научихме се да предаваме вярата си.

Тези ранни преживявания са ценни, нали? Химните, богослуженията дори и типичните изрази, които изпълвахме, за да споделяме вярата си бяха особено специални. Всички те представяха отговора ни на живия Бог. И не искахме това да избледнява с времето.

Така че за нас е естествено да искаме младежите ни да пеят същите химни, да се покланят по същия начин, да повтарят същите изрази на вярата.

Но приятели, за тях нещата не са същите. Те не чувстват същото по отношение на външното изразяване на вярата, която за нас означава толкова много. Като повтарят думите ни, те просто препотвърят с мимики вярата ни, но не изразяват своята собствена.

Една жива вяра трябва да си намери собствен глас. Тя не може просто да копира гласа на другите. Думите на Исус към фарисеите биха могли да ни послужат като предупреждение. Когато Го запитали защо учениците Му не постят като фарисеите, Той отвърнал: „Хората не наливат ново вино в стари мехове. Ако правеха това, кожата щеше да се пръсне, виното щеше да изтече, а меховете щяха да се скъсат. Но наливат ново вино в нови мехове, така че и двете да се запазят“ (Матей 9:17).

Иисусовите ученици преживяваха „новото вино“ на вярата в Исус. Те не можеха просто да прекопират старите обичаи на фарисеите. Нуждаеха се от нови мехове, от нов начин за изразяване на вярата си.

Моля ви, приятели, не се опитвайте да натъпчете „новото вино“ на тийнейджърския ентузиазъм за Исус в „старите мехове“ на вашите външни религиозни традиции. Колко смъртоносно е това!

Нека да насърчим тийнейджърите си да изразяват вярата си по свой собствен начин. Насърчете ги да намерят нов начин за свидетелстване, нови начини за показване на Христовата любов сред обкръжаващите ги. Насърчете ги да пеят нова песен на Господа. Чуйте отново псалмиста Давид: „Пейте на Господа нова песен, за чудесните Му дела“ (Псалм 98:1).

Когато видим чудесните неща, които нашият активен Бог върши, заставени сме да пеем нова песен. Бог присъства. Бог е активен. Той се нуждае от нова песен.

Тук са Ед и сина му Роб.

ЕД: Едно от най-великите неща, случвали се някога на Роб, според мен беше турнето с континенталните певци. Имаше възможност да преживее толкова много самичък. Смятам, че в резултат на това той израсна твърде много.

РОБ: Имах случая да работя като звуков техник за континенталните певци на едно турне до Съединените щати, а също и в Източна Европа. Едно от първите неща, които направиха, беше да ни обучат как да водим друг човек при Христос. За мен това беше нещо ново. Никога не ме бяха учили на основните стъпки. След концертите имаме възможността да споделяме това с много хора. Беше вълнуващо точно тук, в Щатите, деца, които не познаваха Христос, да идват при Него. Изненадах се, че имаше толкова много такива.

Смятам, че турнето до Източна Европа ме впечатли най-много. За първи път видях през какво е трябвало да

преминат вярващите там заради вярата си. Дори разговарях с момчета, успели да избягат от комунистическите страни само преди няколко часа. Те бяха подложили живота си на риск само заради привилегията да се покланят на Христос свободно. В Русия няколко момичета християнки, които дойдоха да ни поднесат цветя на летището, бяха отвлечени от тайната полиция точно пред очите ни.

Виждате наистина колко много може да означава вярата. Хората там са така посветени, те рискуват всичко. Постоянно са заплашвани от опасности, но при все това работят усърдно, използват всеки случай, който им се отдава, да споделят Христос по някакъв начин. Това наистина отвори очите ми. Помогна ми осъзная по-добре възможностите, които имам за свидетелстване. Смятам, че сега разбирам много повече какво означава да си последовател на Христос.

Какво красиво свидетелство! Преживяването с отварянето на очите у Роб му е дало нова песен, която да запее. Не всеки тийнейджър може да отиде на турне до Източна Европа. Но всеки тийнейджър може да преживее нещо с Бога в непосредствения си опит. Стига да им се даде възможност, тийнейджърите могат да отговорят на Бога по начин, който ще е искрен за тях.

Чуйте, приятели, не се налага религията да е една чужда опитност за тийнейджърите. Бог е много повече от един древен мъдрец там някъде на небето. Той е тук. Той присъства. Живият Бог е изпълнен с младежка енергия. Само ако можеше тийнейджърите ни да зърнат това, каква коренна промяна щеше да настъпи в тях!

Моля ви, нека да направим всичко, което е по силите ни, за да им помогнем. Толкова много неща, за които говорих в тази глава, трябваше да науча по нелесен начин. Може би за това ви съветвам да оставите настрана старите си навици и любими традиции. На тийнейджърите им

трябва да видят една активна вяра. Нуждаят се от това да видят един активен Бог. А също им е необходимо да Му отговорят по един активен начин, по техен начин.

Каква великолепна сила биха могли да бъдат юношите ни, ако енергията и ентузиазмът им бяха насочени към доброто! Те биха могли да преобърнат този свят с главата надолу точно както някога направиха младите апостоли.

Нека се посветим на това да бъдем примерите, от които те се нуждаят, другарите, които са им потребни, окуражителите, които са им необходими. А дори и повече от това нека посветим себе си, за да познаем наистина живия Бог. Помолете Го да ви изпълни с Неговата младежка енергия. Вие можете да демонстрирате динамична вяра, заразителна вяра, която тийнейджърът се нуждае така отчаяно да види днес.